

MINNESHÖGTID ÖVER AXEL OXENSTIERNA

av Egon Jonsson

Jäders kyrka i Eskilstunas grannskap är den oxenstiernska ättens gravkyrka. Där hölls den 23 februari 1986 – som ett särpräglat inslag i Postens 350-årsjubileum – en minneshögtid över Axel Oxenstierna, det svenska postverkets grundare. Den store statsmannen Axel Oxenstierna stod bakom mycket i vårt land under stormaktstiden. Hans iver och förmåga att reformera rikets förvaltning tog sig bl a uttryck i en ny riksdagsordning, en ny regeringsform, en ny landshövdingeinstruktion samt en administrativ och ekonomisk mönsterförfattning för rikets städer.

Tidigt tog han också itu med att organisera ett postväsen. Han spelade huvudrollen vid tillkomsten 1620 av postförbindelsen Stockholm – Hamburg. År 1624 drog han upp de första ritningarna till ett allmänt postverk. Gångande poster skulle anställas över hela riket för att befordra inte bara »vårt hovs och våra officerares brev» utan också privatpost.

Märkligast är förslaget till avgifter. För två öre skulle man få skicka ett brev vad det än vägde och hur långt det än skulle befordras. Det var således ett enhetsporto som förespeglade Axel Oxenstierna – 200 år innan denna posthistoriens största reform infördes!

Ett nytt initiativ tog Axel Oxenstierna 1633. I ett brev från Tyskland till riksråden i Stockholm skrev han att det var nödvändigt att det inrättades ridande poster på huvudvägarna och att postmästare tillsattes i städerna. År 1635 meddelade han så riksråden att han funnit den person som var lämplig att organisera postväsendet. Denne man var Andreas Wechel, som förestått det svenska postkontoret i Leipzig, »en god och redlig man som postväsendet icke blott förstår utan vet det bekvämligen anstalta och hantera».

Den postförordning som sedan utfärdades året därpå av drottning Kristinas förmyndarregering bar således i hög grad Axel Oxenstiernas signum, även om han – alltjämt kvar i Tyskland – inte undertecknade det.

Vid minneshögtiden i Jäders kyrka, ombyggd i holländsk renässansstil på 1640-talet av Nicodemus Tessin d ä – på initiativ av Axel Oxenstierna – talade Postens förre informationschef Egon Jonsson om Axel Oxenstiernas betydelse som grundare av det svenska postverket. Chefen för Eskilstuna postregion, postdirektören Åke Sahlin talade om Posten av idag och i framtiden. Talen inramades av musik från fyra sekler, framförd av medlemmar i Strängnäs regionmusik. Men allra först läste poeten – och förre budgetdirektören i Posten – Gösta Elftman en prolog.

Med sitt rika innehåll, både posthistoriskt och mänskligt, försvarar prologen en plats också i Postryttaren.

Om Axel Oxenstiernas initiativ och insatser för att organisera det svenska postverket har Sven Carlin skrivit en fyllig och synnerligen läsvärd artikel i Postryttaren 1985: »350-årigt brev lade grunden till svenska postverket».